

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОТЕСТАНТСЬКА ФІЛОСОФІЯ ТА ТЕОЛОГІЯ

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 031 Релігієзнавство
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Релігієзнавство
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 / 2022
Семестр	V
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Сарапін Олександр Васильович, к. ф. н., доцент кафедри релігієзнавства

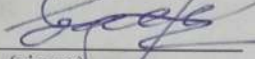
Пролонговано: на 20 31 / 20 23 н.р. Маслишак Д. «31» 08 2022р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20 ___ / 20 ___ н.р. (_____) «__» ___ 20 ___р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Саранін Олександр Васильович, к.ф.н., доцент кафедри релігієзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри релігієзнавства

 (Євген ХАРЬКОВЩЕНКО)

(підпис)

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету

Протокол від « 31 » серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Ірина МАСЛІКОВА)

(прізвище та ініціали)

Ірмонтовано на 2022-2023 н.р. Пр. №2 від 31.08.2022

*Маслікова І.І. *

ВСТУП.

1. Мета дисципліни – надати студентам свідчення про протестантську філософію та особливостях її взаємодії з теологією на фоні історичного розвитку різноманітних типів рефлексій з приводу проблематики релігії, Бога, віри в її відношенні до розуму, спасіння людини, тощо. Задля реалізації цієї мети пропонується аналіз важливих ідейних здобутків представників протестантської думки, зважаючи на основні етапи її формування.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. **Знати** особливості викладу основних тем дисципліни

2. **Вміти** пояснити особливості розв’язання значними представниками протестантської філософії і теології тих питань, які цілковито узгоджуються з установками постререформаційної епохи.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та критичного аналізу джерел; використання іншомовних фахових інформативних джерел з тематики протестантської філософії і теології. .

3. Анотація навчальної дисципліни:

є вибірковою навчальною дисципліною для спеціальності «релігієзнавство», котра викладається у першому семестрі III курсу бакалаврату. Виклад цієї дисципліни передбачає узагальнення ідейних здобутків видатних представників протестантської філософії і теології. Відповідно, ознайомлення з її темами виконує функцію важливого теоретичного джерела і, водночас, змістовного доповнення для більш поглибленого засвоєння студентами нормативної навчальної дисципліни «Протестантизм».

4. Завдання (навчальні цілі):

ознайомити студентів з пропедевтичними питаннями, що стосуються ідентифікації протестантської філософії та теології. Розкрити теоретичний потенціал здобутків визначних представників протестантської думки у контексті розгортання основних її етапів. Показати внесок протестантських мислителів і теологів у процес формування філософських ідей і, більш ширше, культурного надбання людства.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ФК 1. Усвідомлення структури релігієзнавства та його теоретичних основ.

ФК 9. Здатність застосовувати інноваційні підходи у процесі дослідженні феномену релігії.

ФК 11. Здатність здійснювати аналіз даних соціологічного дослідження релігійних явищ та процесів.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1.	Особливості ідентифікації протестантської філософії, її співвідношення з протестантською теологією і властиві їм характеристики	лекції, самостійна робота	підсумкова контрольна робота	10

1.2.	питання часу, локалізації та ідейних передумов появи протестантської філософії	лекції, самостійна робота	підсумкова контрольна робота	10
1.3.	вчення провідних діячів німецької і швейцарської Реформації	лекції, самостійна робота	підсумкова контрольна робота	5
1.4.	етапи розгортання протестантської філософії та їх узагальнені характеристики	лекції, самостійна робота	підсумкова контрольна робота	5
1.5.	основні ідеї найбільш відомих творів визначних представників кожного з етапів протестантської філософії і теології	лекції, семінари, самостійна робота	індивідуальна самостійна робота, підсумкова контрольна робота	10
Вміти:				
2.1.	Демонструвати обізнаність з дослідницькими проектами і спеціалізованою літературою, в яких розкриваються питання, що стосуються тематики протестантської філософії і теології	семінари, самостійна робота	усні доповіді, підсумкова контрольна робота	10
2.2.	пояснювати запропоновані протестантськими мислителями розв'язання проблем, наявних у їх основних творах	семінари, самостійна робота	усні доповіді, підсумкова контрольна робота	10
2.3.	орієнтуватися у першоджерелах, коментованій літературі та реферативних викладах	семінари, самостійна робота	усні доповіді,	5
Комунікація:				
3.1.	Використовувати знання іноземних мов для аналізу читання новітньої спеціалізованої літератури у процесі підготовки до семінарських занять та написання самостійних робіт	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5
3.2.	подавати результати опрацьованих першоджерел у вигляді доповідей і повідомлень	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	10
3.3.	проводити на належному рівні полеміку щодо дискусійних аспектів розв'язання питань, що стосуються протестантської філософії та теології.	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	10
Автономність та відповідальність:				
4.1.	Здійснювати самостійний пошук рекомендованої до семінарів та додаткової літератури з тематики протестантської філософії і теології	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5
4.2.	нести відповідальність за достовірність і конфесійну неупередженість дослідницьких розшуків, письмових робіт та апробованих на семінарах	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5

докладів.			
-----------	--	--	--

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1-1.4.	1.5	2.1-2.3	3.1-3.3	4.1-4.2.
Програмні результати навчання					
ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово, використовувати мови для ефективної міжкультурної комунікації.			+	+	+
ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією з різних джерел, критично її аналізувати, інтерпретувати, класифікувати, систематизувати з метою розв'язання релігієзнавчих проблем.	+	+	+	+	+
ПРН 6. Характеризувати основні етапи історії релігій світу, особливості історичної типології релігійних уявлень.	+		+	+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1 Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1–1.5), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.3); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 – 42 / 70 балів
2. **Індивідуальна самостійна робота (реферат на тему: «Публікації з питань протестантської філософії і теології у творах вітчизняних дослідників: минуле і сьогодні»):** РН 1.5, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.2 – 6 / 10 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складаються із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), 2) індивідуальну самостійну роботу (підготовка реферату). Всі види робіт в семестрі мають в підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2. – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 балів	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем: 2, 5, 10, 15, 17, 19, 21 протягом семестру. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«6» x 7 = 42	«10» x 7 = 70
Індивідуальна самостійна робота	До теми 1: Підготовка реферату на тему: «Публікації з питань протестантської філософії і теології у творах вітчизняних дослідників: минуле і сьогодення»	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь

10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

9 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, але недостатньо аргументовано його викладає, по можливості конструктивно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

8 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

7 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

6 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Доповнення / участь в дискусіях

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Індивідуальна самостійна робота (підготовка реферату):

10 балів – студент у повному обсязі володіє опрацьованими джерелами, вільно та аргументовано презентує їх потенціал, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

9 балів – студент у повному обсязі володіє опрацьованими джерелами, але недостатньо аргументовано їх розкриває, по можливості конструктивно виявляє зміст поставлених у роботі завдань

8 балів – студент у достатньому обсязі володіє опрацьованими джерелами, вільно їх розкриває, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставлених у роботі завдань; допускаються несуттєві неточності

7 балів – в цілому володіє опрацьованим матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідні джерела; у роботі містяться суттєві неточності

6 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його розкриває, недостатньо виявляє зміст поставлених завдань; у роботі містяться суттєві помилки.

7.3 Шкала відповідності:

Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. Тематичний план лекційних і семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Частина 1. Пропедевтичні питання. Протестантська філософія і теологія упродовж другої пол. XVI – XIX століть.				
1.	Тема 1. Протестантська філософія versus теологія: ідентифікація, ідейні передумови, особливості розгортання. Індивідуальна самостійна робота на задану тему.	2		2
2.	Тема 2. Твір Ж. Кальвіна «Інституція, або Навчання християнській релігії» (Книга перша).		2	2
3.	Тема 3. Континентальна протестантська ортодоксія (неосхоластика).	2		2
4.	Тема 4. Англійська ортодоксія та її ухили.	2		2
5.	Тема 5. Твір Дж. Батлера «Аналогія релігії, природної та Одкровення» (Частина II. Розділи 1-4).		2	2
6.	Тема 6. Інтелектуальні зрушення в історії пуританізму.	2		2
7.	Тема 7. Пієтизм в його варіантах.	2		2
8.	Тема 8. Теологічний раціоналізм в його різновидах.	2		2
9.	Тема 9. Творча спадщина Ф. Шляєрмахера і ліберальна теологія XIX ст.	2		2
10.	Тема 10. Твір Ф. Шляєрмахера «Про релігію: промови до освічених людей» (Промови 1,2).		2	2
11.	Тема 11. Тюбінгенська теологічна школа та її критики.	2		2
12.	Тема 12. Трактаріанство (Оксфордський рух).	2		4
Частина 2. Протестантська філософія і теологія XX – друге десятиліття XXI століття.				
13.	Тема 13. Ліберальний протестантизм XX ст.	2		2
14.	Тема 14. Діалектична теологія та її класики.	2		2
15.	Тема 15. К. Барт «Вступ до євангелічної теології» (лекції 1-7).		2	2
16.	Тема 16. Постдіалектична теологія у її різновидах.	2		2
17.	Тема 17. Д. Бонгеффер «Спротив і покірність» (Пролог. Десять років по тому. Листи до друга).		2	2
18.	Тема 18. Теології родового відмінку.	2		2
19.	Тема 19. Твір К.С. Люїса «Просто християнство» (Книги II-III).		2	2
20.	Тема 20. Радикальна ортодоксія.	2		4
21.	Тема 21. Дж. Мілбанк. «Теологія і соціальна теорія: за межами світського розуму» (глава: «Політична теологія і нова наука політики»).		2	2
22.	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Семінари – 14 год.

Самостійна робота – 46 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Бонгеффер Д. Спротив і покора. Листи і нотатки з-за ґрат / Пер. з нім. К. Дмитренко. – К: Дух і Літера, 2018. – 832 с.
2. Кальвін І. Інституція або Навчання християнської релігії. Друге видання. – Атланта-Торонто: Ukrainian Evangelical Alliance of North America, 1986. – XXVIII, 238 с.
3. Люїс К.С. Просто християнство / Пер. А. Маслюх. – Львів: Свічадо, 2019. – 224 с.
4. Макґрат А. Небезпечна ідея християнства. Протестантська революція: історія від шістнадцятого до двадцять першого століття / Пер. з англ. О. Панича / Вид. 2-ге. – К.: Дух і літера, 2018. – 664 с.
5. Шляєрмахер Ф.Д.Е. Про релігію: промови до освічених людей, серед тих, які її зневажають // Мислителі німецького Просвітництва. Антологія / Упорядники Л. Рудницький і О. Фешовець. Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2003. – С. 210-304.
6. A Library of American Puritan Writings. The Seventeenth Century. / Ed. by S. Bercovitch. – New York: AMS Press, 1982. – 422 p.
7. Das Augsburger Bekenntnis / H. G. Pöhlmann [Bearb.] // Unser Glaube. Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche. – Gütersloh: Mohn, 1991. – S. 49–119.
8. Barth K. Evangelical Theology: An Introduction / Translated by G. Foley. – New York: Holt, Rinehart and Winston, 1963; Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1988. – 206 p.
9. Butler J. The Analogy of Religion: Natural and Revealed to the Constitution and Course of Nature. – Weyers Cave: Ravenbrook Publishers, 2006. – 296 p.
10. Milbank J. Theology and social theory: beyond secular reason. Second Edition. Blackwell Pub., 2006. – XXXII, 448 p. .

Додаткова:

1. Бичинський З. Історія і суть протестантизму. – Піттсбург: Slavonic and English Printing Co., 1911. – 199 с.
2. Вігер Д. Глобалістська парадигма в протестантській теології: від філософсько-теологічного плюралізму до критицизму // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: Наук. журнал. – К.: Міленіум, 2009. – № 4. – С. 18-23.
3. Голубкін Ю. О. Лютер і віттенберзький рух 1521–1522 років // Вісник Харківського університету. – 1974. – № 104: Ист. сер. – С. 75–83.
4. Денисенко А. Теологія визволення. Ідеї. Критика. Перспективи. – К. : Дух і Літера, 2019. – 192 с.
5. Денисенко А.В. Чому теологія визвольного руху використовує марксистські ідеї? // Практична філософія. – № 1 (51). – К.: ПАРАПАН, 2014. – С. 182-193.
6. Дятлов В. О. Від «свободи» до «порядку»: соціальні гасла і міфи Реформації XVI ст. // Сіверянський літопис. – 2010 – № 6. – С. 72–86.
7. Дятлов В. О. Реформи і Реформація в Німеччині (XV–XVI століття). – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2010. – 308 с.
8. Історія релігії в Україні: у 10-ти т. – К.: Світ Знань. Т. 5. Протестантизм в Україні // За ред. П. Яроцького. – 2002. – 424 с.
9. Каріков С.А. Віттенберзький університет за часів конфесіоналізації: головні напрями діяльності (на прикладі теологічного факультету) // Український історичний збірник. – К., 2017. – Вип. 19. – С. 53–66.
10. Каріков С.А. Лютеранська конфесіоналізація в Саксонії в 1525–1580 рр. – Х.: НУЦЗУ, 2017. – 251 с.
11. Каріков С.А. Створення віросповідних книг євангелічно-Лютеранської Церкви у конфесійну добу // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – № 1117. Історія. – Вип. 48. – С. 29–37.
12. Котляров П.М. Гуманіст і реформатор: освітні, релігійні та соціально-політичні практики Філіпа Меланхтона. – К.–Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 360 с.
13. Листування Кальвіна із східноєвропейськими політичними та церковними діячами // Реформатський погляд. Журнал. – 2017. – № 3:1. – С. 97-121.

14. Метаксас Е. Бонгьоффер: пастор, мученик, пророк, змовник – праведник проти Третього Рейху / Пер. О. Третьяченко. – К.: Книгоноша, 2016. – 592 с.
15. Подорожній Ю.А. Основні риси української теології визволення // Практична філософія. – 2017. – № 3. – С. 74–80.
16. Сарапін О.В. Агрікола, Йоганн // Велика українська енциклопедія. Т. 1: А–Акц. – К.: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2016. – С. 307-308.
17. Сарапін О.В. Агрікола, Мікаель // Велика українська енциклопедія. Т. 1: А–Акц. – К.: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2016. – С. 308.
18. Сарапін О. Антитринітаризм // Велика українська енциклопедія. Т. 2: Акц–Аор. К.: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2020. – С. 667.
19. Сарапін А.В. Учение о религии в текстах социниан Речи Посполитой // «Богословские размышления». 2016. – №17 / Спецвыпуск «Реформация: Восточноевропейские измерения» – С. 156-167.
20. Стасюк Л. О. Ортодоксія як детермінанта класичного протестантизму // Вісник Житомирського державного університету. – 2013. – Вип. 67. Філософські науки. – С. 18–21.
21. Таранов С. Теологічний екзистенціалізм. – К.: Четверта хвиля, 2014. – 328 с.
22. Хром'як Н.Л. Вчення про природне богослов'я Карла Барта і його рецепція у сучасній богословській думці / Дис. на здобуття наукового ступеня канд. філос. н. – К.: Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, 2018. – 219 с.
23. Шиманович А. Біблійна екзегетика Карла Барта. – Черкаси: Видавець Олександр Третьяков, 2022. – 184 с.
24. Шиманович А.О. Взаємозв'язок між догматичним богослов'ям та герменевтикою у працях Карла Барта // Практична філософія. – 2020. – № 1 (75). – С. 210–214.
25. Шиманович А. Роль та значущість праць Карла Барта для протестантського богослов'я ХХ ст. // Українське релігієзнавство. – 2020. – № 90. – С. 105–123.
26. Altman W. Luther and Liberation Theology: A Latin American Perspective, Second Edition. – Minneapolis: Fortress Press, 2016. – 336 p.
27. Assmann H. Theology for a Nomad Church. – Maryknoll: Orbis Books, 1975. – 146 p.
28. Berryman Ph. Liberation Theology. – New York: Pantheon Book, 1987. – 231 p.
29. The Blackwell Companion to the Modern Theology / Ed. by G. Jones. Wiley-Blackwell: Blackwell Publishing, 2004. – 608 p.
30. Bowden, J. Who is Who in Theology: From the First Century to Present, New York: The Crossroad Publishing Company, 1992. – VIII, 152 c.
31. An Eerdmans Reader in Contemporary Political Theology. – Grand Rapids: W.B. Eerdmans Publishing Company, 2012. – XXIV, 812 p
32. Drummond A.L. Story of American Protestantism. 2 ed. – Boston: Beacon Press, 1951. – 418 p.
33. Graf F. W. Der Protestantismus. Geschichte und Gegenwart. – München: Beck, 2017. – 128 S.
34. Feil E. The Theology of Revolution: a critique // Theology Digest. 1971. – Vol. 19. № 3 (Autumn). – P. 15-22.
35. Grendler P.F. The Universities of the Renaissance and Reformation // Renaissance Quarterly. – 2004. – Vol. 57. – №1. – P. 1–42.
36. Gutiérrez G.A. Theology of Liberation: History, Politics and Salvation. – New York: Orbis Books, Maryknoll, 1988. – XLVI, 264 p.
37. Hooker Th. A Survey of the Summe of Church Discipline (1648). Reprint. – New York: Arno Press, 1972. – 493 p.
38. Images of English Puritanism. A Collection of Contemporary Sources, 1589-1646. Baton Rouge. – L.: Louisiana State University Press, 1989. – 369 p.
39. McGrath A. Christianity's Dangerous Idea: The Protestant Revolution from the Sixteenth to the Twenty-First Century. – San Francisco: Harper One, 2007. – 557 p.
40. Macquarrie J. Twentieth Century Religious Thought: Frontiers of Philosophy and Theology, 1900-70 – London: SCM Press Ltd., 1971. – 416 c.
41. Moltmann J. Theology of Hope: On the Ground and the Implications of a Christian Eschatology. – Minneapolis: Fortress Press, 1993. – 352 p.
42. Niebuhr H.R. The Kingdom of God in America. – Chicago: H. Regnery Co, 1937. – 215 p.

43. Pannenberg W. *Theology and the Kingdom of God*. – Philadelphia: Westminster J. Knox Press, 1969. – 143 p
44. *The Puritans in America: A Narrative Anthology* / Heimert A., Delbanco A., eds. – Cambridge: Harvard University Press, 1985. – 278 p.
45. Schweitzer A. *The Quest of the Historical Jesus: A critical study of its progress. From Reimarus to Wrede*. – Minneapolis: Augsburg Fortress, 2001. – 422 p.
46. Shakespeare S. *Radical Orthodoxy. A Critical Introduction*. – London: SPCK, 2007. – X + 192 p.
47. Simpson A. *Puritanism in Old and New England*. Chicago: The University of Chicago Press, 1955. – IX, 125 p.
48. Smith D.L. *Theologies of the Future: Trends in Contemporary Theology*. – Eugene: Wipf and Stock Pub., 2014. – 414 p.
49. Winthrop J.A. *The History of New England, 1630-1649* / Savage J., ed. In 2 vols. – Boston: Phelps and Farham, 1825-26. – Vol. 1. – P. 377-382.